

"Физика на тъгата" от Георги Господинов¹

Юлия Роне

Момичето от корицата на романа се обръща и виждам моето детство. Моето ли? Може би нечие друго. Какво значение има? „Физика на тъгата” на Георги Господинов е роман-лабиринт, който влиза в мозъка и го преструктурира, изпълва го с коридори, затворени стаи и чужди истории, които стават свои. Това е роман-капсула на времето, който покрива с восък света, запечатва го в килийката на пчелната пита, която е мазе и утроба, и убежище.

„Естествен роман” беше постмодерен. Роман на началата, обсебен от края на една история. „Физика на тъгата” е постапокалиптичен. Роман на краищата, обсебен от началото. Връщането към началото, към детството, когато всичко е и всичко ще. Входът към лабиринта, в който ще бъдем изоставени. Философите на 20. век говорят много за падението на човека, за това, че сме проект за бъдещето, захвърлен в света. Георги Господинов дава много по-човешка, по-всекидневна и затова по-страшна версия на мита. Човекът е дете, което е изоставено. Затворено вкъщи, докато родителите са на работа, затворено в килера, защото е било непослушно, скрито в лабиринта, защото не е като другите. Всеки от нас е това дете. Аз сме.

Детството на света е пълно с възрастни. Есента на света е пълна с деца. Неориентирани, объркани от сложността на всичко, което се случва. В нашето време след края на историята, има от всичко по много: вестникарски новини, забързани крака, виртуални приятели, хотели, прилепи с бели носове, църкви, в които не знаем как да се кръстим, апокалипсиси и хлебарки. В целия този хаос кой ще ни даде нишката на смисъла?

Била съм сигурно на 6 години, гледахме с баща ми по MTV някакъв сложен видеоклип, пълен със специални ефекти, и той каза, че най-впечатляващо би било просто човек с китара да излезе на черна сцена и да запее. И толкова. „Физика на тъгата” постига тази акустична простота на истината. С чувство за хумор, мъжки, нежно, тъжно, оставя в устата вкус на мляко с мед, на кейк с круши без кейк с круши, на живот, който сме забравили на остъкления си балкон и е загорял. Именно простотата е най-рискована. Елементарните частици винаги могат да се окажат обикновени. Но „физиката на тъгата” остава необикновена от начало до край. Романът-лабиринт трябва да ни загуби. Вместо това се откриваме в него.

„Физика на тъгата” е крехка, чуплива, ронлива книга. Езикът като постоянно пребиваване в чужбина, постоянно преместване, при което ни тормози усещането, че сме забравили нещо важно, но не знаем какво. Там долу в мазето, готов за път, готов за края е кашонът с живота ни, дрехите, подготвени за смъртта, рая на президиковото минало, от което сме отделени завинаги. Има нещо у Георги Господинов, което ми напомня за Селинджър, за лутация се опит на неговите герои да намерят нещо сигурно, истинско, здраво, което винаги се оказва най-крехкото, най-чупливото, най-ранимото от всички – детето. Не/възможното връщане към невинността.

¹ "Физика на тъгата" от Георги Господинов. Юлия Роне. Аз чета. Сайтът за твоята книга: http://www.azcheta.com/index.php?option=com_content&view=article&id=2189:fizika&catid=3:review&Itemid=27

Животът тече само напред. Единственият начин да се върнем назад е през езика, който всички споделяме. В живота всеки избор е окончателният. Обратното, в разказа всеки избор е само един от възможните, примигване на отворена посока. В живота се раждаме и умираме сами. В споделения лабиринт на разказването откриваме другия, отлагаме смъртта. Писателят е минотавър, в чието тяло се смесват Аз, Ти, Тя, първо, второ и трето лице. Лицата, които остават завинаги загадка, и лицата на минавачите, които бързо ще бъдат забравени. Можем да изживеем живота си по друг начин само чрез другия. Той сме.

В своите "Размишления върху първата философия" Декарт пише: "времето на моя живот може да бъде разделено на безброй части, всяка една от които не зависи по никакъв начин от останалите. От факта, че съм съществувал допреди малко, не следва, че трябва да съществувам и сега, освен ако в тоя момент някаква причина не ме произвежда и твори отново... не ме запазва". Времето е умирање, серия от микро апокалипсиси. Всичко друго оцелява също както при неутронната бомба, но ние умираме всеки миг. Декарт открива силата, която ни запазва, в Бог. При Господинов това, което запазва, инвентаризира, удържа човешкото траене, е разказът.

„Физика на тъгата” е митична книга. Тя се отказва от принципите на подредения логос, за да ни запрати в застъпващите се версии на мита - $\mu\theta\omicron\varsigma$, който може да бъде уловен и изчистен като риба едва когато умре. Романът на Господинов е роман на живите, вариращи, колебаещи се разкази, хора и времена. Също като мравки те са направлявани от разказвача, който чертае кръгчета около тях, пренасочва ги и си играе. Богът на мравките. „Физика на тъгата” има магическата сила да обръква хода на времената – епохата на социализма, десетилетието на 90-те, повтарящото се време на Жулиета пред градското кино. Притесних се, когато книгата смени дори посоката на собственото ми време.

Винаги съм искала да порасна. Научих се да чета рано и изчетох огромен брой детски енциклопедии, което доведе до пълно объркване, защото не знаех коя информация е важна и коя не. Помня, че веднъж ме бяха оставили на село (този страшно-митичен момент) и излезе силен вятър. И понеже тъкмо бях чела за природните бедствия, реших, че идва тропически ураган да ни отнесе. Развихах се на всички да бягат и хукнах по пътя. Казват, че съм бягала толкова бързо, че е трябвало да ме гонят 15 минути. И оттогава все бягам напред, искам да порасна и да знам, да не съм така малка и беззащитна. Сетих се за тази случка, защото някъде в началото на „Физика на тъгата” едно момиче хуква неудържимо назад по селския път, за да намери братчето си. Едно момиче, което бяга от детето в себе си, и едно момиче, което бяга към детето, което е оставило. Струва ми се, че втората ме увлече в своята посока. Назад и все назад към началото.

„Физика на тъгата” увлича, трепти, стопля, т.е. предизвиква силно кинетично раздвижване на частиците прах, от които сме направени. Роман, който се обръща и те поглежда в лицето. И разбираш, че те е прочел.

Прочетете го.